

TEST REGULACYJNY

1. Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

2. Nazwa dokumentu, data utworzenia

Projekt założeń do projektu ustawy o zmianie ustawy o pomocy społecznej

3. Jaki problem jest rozwiązywany? (maksymalnie 70 słów)

W nowej regulacji prawnej niezbędne jest wprowadzenie rozwiązań, które doprowadzą do poprawy efektywności działań podmiotów z obszaru pomocy społecznej oraz wyjścia naprzeciw najpoważniejszym problemom społecznym, takim jak ubóstwo, wykluczenie społeczne, bezrobocie, starzenie się populacji oraz pogłębiającą się dezintegrację grup społecznych. Niezbędne stało się wzmacnianie działań profilaktycznych i aktywizujących adresowanych do osób i rodzin zagrożonych i wykluczonych społecznie, a także rozwijanie usług interwencyjnych, głównie wobec osób starszych i niepełnosprawnych.

Ewaluacja dotychczasowych rozwiązań w obszarze usług pomocy społecznej pozwala na wyciągnięcie następujących wniosków:

- charakter świadczeń pomocy społecznej jest nieadekwatny do potrzeb klientów, przy jednoczesnym zachowywaniu przez nich „roszczeniowych” postaw wobec systemu,
- zbyt małe jest zastosowanie aktywnych narzędzi pracy socjalnej wobec klientów pomocy społecznej, zwłaszcza kontraktu socjalnego, który powoduje aktywność i chęć współpracy w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych, likwidujących apatię oraz roszczeniowość,
- rozwój usług socjalnych jest konieczny, poprzez podniesienie świadomości społecznej oraz określenia standardów tych usług (minimalnego i optymalnego poziomu),
- wobec skutków demograficznego procesu starzenia się polskiego społeczeństwa niezbędny jest rozwój usług interwencyjnych adresowanych do osób starszych i niepełnosprawnych,
- zakres wykonywanych obowiązków przez pracowników socjalnych jest nieadekwatny do ich funkcji, zwłaszcza w odniesieniu do wykonywania obowiązków w środowisku lokalnym.
- nadal istnieje rozbieżność w standardzie życia pomiędzy obywatelami Polski, a pozostałymi obywatelami członkowskich krajów UE.

Do przyczyn takiego stanu należy zaliczyć między innymi:

- zbyt słaby restrykcyjnie system egzekwowania zobowiązań klientów pomocy społecznej, zwłaszcza w kontekście kontraktów socjalnych,
- niedostateczny wachlarz instrumentów aktywizacji społeczno-zawodowej pozostający do dyspozycji pracownika socjalnego, które może stosować w odniesieniu do osób w wieku aktywności zawodowej korzystających ze świadczeń pomocy społecznej,
- zbiurokratyzowany system pomocy społecznej, który w dostateczny sposób nie pozwala na stosowanie pracy socjalnej,
- niedostateczna koordynacja działań na poziomie gminy pomiędzy jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej a innymi instytucjami aktywizującymi osoby i rodziny korzystające z systemu pomocy społecznej,
- marginalizacja pracy socjalnej oraz traktowanie pracowników socjalnych jak pracowników administracyjnych jednostek organizacyjnych.

4. Źródło:

- exposé Premiera
- decyzja PRM/RM
- strategię rozwoju

Strategia Rozwoju Kraju
2020

- prawo UE
- orzeczenie TK
- upoważnienie ustawowe
- inne (jakie?)

5. Jeżeli projekt implementuje prawo UE, czy wprowadzane są dodatkowe rozwiązania poza bezwzględnie wymaganymi przez UE? Nie dotyczy.

Projekt nie implementuje prawa UE.

6. Rekomendowane rozwiązanie i oczekiwany efekt (maksymalnie 70 słów)

Nadanie priorytetu działaniom profilaktycznym, aktywizującym oraz usługom socjalnym przed przyznawaniem świadczeń pieniężnych.

Przewiduje się rozwój usług środowiskowych (grupy samopomocowe, dzienne formy aktywizujące i opiekuńcze, pomoc sąsiedzka), oddzielenie pracy socjalnej od zadań administracyjnych, rozwijanie form aktywnej integracji (centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej), zapewnienie kompleksowej pomocy osobom i rodzinom znajdującym się w kryzysie w wyniku rozwoju instytucjonalnych i dziennych formy pomocy, zapewnienie minimalnego dochodu socjalnego - „koszyk obciążeń ekonomicznych”.

Konieczna jest racjonalizacja i uproszczenie katalogu świadczeń pieniężnych poprzez wprowadzenie jednego zasiłku socjalnego, powiększanego o dodatki motywacyjne. Zasiłek socjalny ma pełnić rolę wyrównywania posiadanego dochodu do poziomu minimalnego dochodu socjalnego, natomiast dodatek motywacyjny będzie stanowił 50% tej wysokości. Zasiłek socjalny będzie przyznawany okresowo (porównywalnie do obecnego zasiłku okresowego), bądź w przypadku osób starszych lub niepełnosprawnych na stałe. Okres wypłacania zasiłku uzależniony będzie od rozpoznania indywidualnej sytuacji osoby / rodziny wymagającej wsparcia. W przypadku, gdy osoba potrzebująca wsparcia trafi na otwarty rynek pracy, zasiłek socjalny może być kontynuowany przez okres 6 miesięcy.

Zmianom tym towarzyszyć będzie wzmocnienie roli kontraktu socjalnego oraz prowadzonej z osobą lub rodziną pracy socjalnej. Wprowadzenie socjalnego dodatku motywacyjnego ma na celu ograniczenie postaw pasywnych oraz długotrwałego korzystania z pomocy, a jego przyznanie będzie powiązane z realizacją kontraktu socjalnego oraz z aktywnością osób i rodzin ubiegających się o świadczenia. Dodatek motywacyjny (finansowany z budżetu państwa) przyznawany będzie w formie pieniężnej lub bezgotówkowej w przypadku osób uzależnionych lub tych, które pierwszy raz korzystają z pomocy. Przedmiotem kontraktu socjalnego będą usługi socjalne - profilaktyczne, aktywizujące lub interwencyjne. Usługi aktywizacyjne zostaną ściśle powiązane z zasadami korzystania z usług reintegracji społecznej i zawodowej oferowanych przez podmioty zatrudnienia socjalnego - centra integracji społecznej i kluby integracji społecznej, działających na podstawie przepisów ustawy o zatrudnieniu socjalnym. Dotychczasowe rozwiązania w tym zakresie będą kontynuowane wraz z rozwojem świadomości wśród obywateli o istniejących możliwościach i jednoczesną możliwością świadomego wyboru oferowanych usług socjalnych i podmiotów oferujących te usługi.

Niezbędna jest zmiana odbioru społecznej pomocy społecznej, w tym zaprzestaniu postrzegania ośrodka pomocy społecznej tylko i wyłącznie jako „kasy wypłacającej zasiłki”. W tym celu niezbędne jest oddzielenie pracy socjalnej od prowadzenia postępowania administracyjnego poprzez reorganizację pracy OPS i PCPR. Propozycja zmian wyodrębnia działania pracy socjalnej i usług socjalnych, natomiast zadania związane z postępowaniem administracyjnym mogłyby być realizowane wewnątrz ops / pcpr lub poza nim (w strukturze gminy).

Obecnie w większych ośrodkach pomocy społecznej zatrudniających średnio 163 osoby udział pracowników wykonujących obowiązki związane z postępowaniem administracyjnym mieści się w przedziale 18-20%.

Dodatkowo wprowadzony od 2015 r. obowiązek zatrudnienia odpowiedniej liczby pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności w gminie (1 na 2 tys. mieszkańców) lub liczby rodzin objętych pomocą społeczną (1 na 50 rodzin) korzystnie wpłynie na prowadzenie pracy socjalnej w ośrodku. Obecnie wg stanu na dzień 31.12.2013 r. pierwszy wskaźnik jest osiągnięty w 57% gmin. Oznacza to, że w 1080 gminach na 2497 wszystkich istnieje mniej niż 1 etat na 2 tys. mieszkańców, w tej grupie jednak 146 jednostek spełnia drugi wskaźnik, co wiązałoby się z koniecznością stworzenia 1200 dodatkowych etatów.

Rekomendowane rozwiązania powinny przyczynić się do spadku liczby osób długookresowo uzależnionych od wsparcia systemu pomocy społecznej, zmniejszenia liczby osób i rodzin wchodzących do systemu pomocy społecznej w charakterze beneficjentów, wzmocnienia bezpieczeństwa socjalnego obywateli, a także wzrost ich aktywności w rozwiązywaniu własnych problemów, podniesienie efektywności systemu organizacyjnego pomocy społecznej. Oczekuje się ponadto, iż zmiana ta sprzyjać będzie zmniejszeniu się skali rozszczeniowości i bierności osób wymagających wsparcia.

7. Czy możliwe jest rozwiązanie problemu poprzez działania pozalegislacyjne? Jeśli tak, to jakie? Jeśli nie, to dlaczego?

Działania pozalegislacyjne nie są możliwe, gdyż materia, której dotyczy regulacja, jest objęta w chwili obecnej przepisami ustawy. Część zagadnień wynikających z projektu będzie uszczegółowiona w aktach wykonawczych do ustawy o pomocy społecznej.

8. Skutki dla sektora finansów publicznych (pozytywne in plus; negatywne in minus)

w PLN		2015	2016	2017	2018	2019
pozytywne in plus w zł		50 000	20 050 000	25 050 000	30 050 000	35 050 000
z tego:	budżet państwa	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000
	budżet gmin	0	20 000 000	25 000 000	30 000 000	35 000 000
negatywne in minus ogółem w zł		419 784 456	435 831 073	489 611 219	572 661 534	327 817 401
z tego:	budżet państwa	392 880 118	408 666 934	459 113 911	562 654 604	317 808 739
	budżet gmin	26 904 338	27 164 139	30 497 308	10 006 930	10 008 663
1. zasiłek socjalny	budżet państwa	90 848 019	127 557 709	203 153 139	332 527 886	115 705 195
	budżet gmin	3 246 316	3 515 477	6 850 378	0	0
2. dodatek motywacyjny	budżet państwa	20 525 999	25 234 842	31 638 821	38 139 825	39 413 247
	budżet gmin	-	-	-	-	-
3. składki zdrowotne	budżet państwa	3 506 101	5 274 383	5 273 951	5 460 093	5 651 936
	budżet gmin	-	-	-	-	-
4. składki emerytalno-rentowe	budżet państwa	-	-	-	-	-
	budżet gmin	118 023	8 663	6 930	6 930	8 663
5. niewliczanie do dochodu z. pielęgn. i dodatku	budżet państwa	80 000 000	80 000 000	80 000 000	80 000 000	80 000 000
	budżet gmin	9 900 000	10 000 000	10 000 000	10 000 000	10 000 000
6. świadczenia zdrowotne	budżet państwa	0	5 600 000	6 048 000	6 526 800	7 038 360
	budżet gmin	-	-	-	-	-
7. Wyrównanie deficytów finan. dla	budżet państwa	197 000 000	164 000 000	132 000 000	100 000 000	70 000 000

DPS	budżet gmin	-	-	-	-	-
8. Koszt zatrudnienia pracowników socjalnych	budżet państwa	1 000 000	1 000 000	1 000 000	0	0
	budżet gmin	13 640 000	13 640 000	13 640 000	0	0

Opis metodologii:

Wydatki na wszystkie świadczenia pomocy społecznej niezależnie od formy oraz źródła finansowania kształtują się rokrocznie na poziomie 4 mld zł. W 2013 r. łącznie na świadczenia pomocy społecznej przeznaczono 4.614 tys. zł, 56% tej kwoty stanowił udział budżetu państwa. Struktura wydatków wg źródła finansowania przedstawiona została w załączniku (tablica 1). Środki te w formie zasiłków trafiły do blisko 2 mln osób. Najczęściej udzielano pomocy w formie zasiłków celowych ze środków własnych gmin, drugie miejsce zajmuje pomoc w formie posiłku, dotowana z budżetu państwa. Strukturę liczby beneficjentów objętych pomocą społeczną wg form pomocy pokazano w załączniku (tablica 2). Zasiłki okresowe i stałe, których dotyczy ta regulacja znalazły się na trzecim i czwartym miejscu. W przypadku tych świadczeń, ich koszt w ostatnim roku wyniósł 1,9 mld zł, z czego 1 mld zł na zasiłki okresowe, natomiast 0,9 mld zł na zasiłki stałe. Pobyt w domach pomocy społecznej finansowany jest z budżetu państwa w przypadku osób przebywających na zasadach obowiązujących przed 2004 r. (wejściem w życie ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej) oraz z budżetów gmin w formie odpłatności gminy za pobyt mieszkańca gminy w domu pomocy społecznej (jako uzupełnienie do wkładu własnego mieszkańca oraz odpłatności wnoszonej przez członka rodziny). Dotychczasowe finansowanie domów pomocy społecznej przedstawiono w załączniku (tablica 4).

Skutki pozytywne (in plus) są trudne do oszacowania. Pozytywny wpływ dla sektora finansów publicznych będzie miała reorganizacja pracy w ops i pcpr, która razem z wprowadzeniem obowiązku zatrudnienia liczby pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności w gminie (1 na 2 tys. mieszkańców) lub liczby rodzin objętych pomocą społeczną (1 na 50 rodzin) umożliwi bardziej racjonalne kierowanie pomocy i wykorzystywanie dostępnych środków finansowych. Propozycje te przyczynią się do spadku liczby osób pobierających zasiłki z powodu bezrobocia, które obecnie stanowią 81% beneficjentów pobierających zasiłki okresowe oraz 22% wszystkich beneficjentów świadczeń pomocy społecznej. Rozwój usług socjalnych pozytywnie wpłynie na wzrost aktywności społeczności lokalnej w zakresie świadczenia usług sąsiedzkich. Propozycja partycypacji rodzin w kosztach pobytu członków rodzin w domach pomocy społecznej pozytywnie wpłynie na finanse jednostek samorządu terytorialnego.

Finansowanie na dotychczasowym poziomie dotyczy obszaru:

Rozwój usług socjalnych (usługi profilaktyczne, aktywizujące, interwencyjne), który odbędzie się poprzez wprowadzenie standardów – minimalnego oraz optymalnego poziomu świadczonych usług. Wykonywanie usług profilaktycznych i aktywizujących będzie odbywać się w ramach pracy socjalnej. Usługi interwencyjne, w tym także usługi sąsiedzkie, zastąpią dotychczasową ofertę usług opiekuńczych. Ponoszone przez jst koszty z tego tytułu będą mieścić się w ramach planowanych środków finansowych na dotychczasowym poziomie. Dodatkowo koszty usług sąsiedzkich będą niwelowane przez niewymierne korzyści poprzez fakt utrzymania aktywności osób świadczących takie usługi. Zakłada się promocję rozwoju usług socjalnych oraz wsparcie jednostek samorządu terytorialnego w realizacji tego zadania poprzez projekty systemowe i regionalne zaprogramowane na lata 2014-2020 w ramach środków EFS. Wprowadzone zostaną nowe kierunki specjalizacji do systemu kształcenia pracowników socjalnych skorelowane z propozycją rozwoju usług socjalnych. Specjalności zawodowe pracowników socjalnych oraz minimum programowe zostaną określone w ramach zadań realizowanych przez ministra do spraw zabezpieczenia społecznego.

Skutki negatywne (in minus)

Regulacja będzie miała wpływ na wzrost wydatków z budżetu państwa i jednostek samorządu terytorialnego (jst). W perspektywie pięcioletniej największy wzrost wydatków przypadnie na pierwsze lata. Pierwsze efekty działań profilaktycznych i aktywizujących powinny mieć wpływ na spadek liczby osób korzystających z zasiłków socjalnych i socjalnych dodatków motywacyjnych. Niemniej jednak należy pamiętać, że efekty te są silnie związane z sytuacją na rynku pracy, stopniem rozwoju miejsc zatrudnienia socjalnego.

Szacunek kosztów (in minus) regulacji uwzględnia:

- wpływ weryfikacji minimalnego dochodu socjalnego (o wskaźnik dynamiki minimum egzystencji z 2012 r.: osoba samotna – 104,1%, osoba w rodzinie – 104,2%) na wzrost wysokości zasiłku socjalnego oraz socjalnego dodatku motywacyjnego,
- wpływ niewliczania do dochodu dodatków i zasiłków pielęgnacyjnych na wzrost wysokości zasiłków socjalnych oraz wzrost liczby beneficjentów,
- koszt wprowadzenia socjalnego dodatku motywacyjnego,
- niedobór środków na utrzymanie mieszkańców dps przyjętych na zasadach sprzed 2004 r.,
- wzrost kosztów składek zdrowotnych i emerytalno-rentowych opłacanych na podstawie ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- wzrost wydatków na świadczenia zdrowotne dla osób spełniających kryterium dochodowe, uprawnionych na podstawie ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnych.

Przyjęto następujące założenia:

- w każdym następnym roku liczba osób w rodzinie uprawnionych do zasiłku socjalnego, które obecnie korzystają z zasiłku stałego, wzrośnie o 1%,
- liczba osób samotnych uprawnionych do zasiłku socjalnego, które obecnie korzystają z zasiłku stałego, wzrośnie o 3%,
- liczba osób uprawnionych do zasiłku socjalnego, które obecnie korzystają z zasiłku okresowego z powodu bezrobocia, w wyniku pomocy o charakterze aktywizującym od 2016 będzie zmniejszać się o 3%,
- okres korzystania z zasiłków utrzymany został na poziomie z 2013 r.,
- z socjalnego dodatku motywacyjnego skorzysta 20% osób, które obecnie pobierają zasiłek okresowy z powodu bezrobocia,
- nie ma znaczenia, czy zasiłek socjalny będzie realizowany w formie pieniężnej, czy rzeczowej,
- dopłata gminy do zasiłku socjalnego dla osób aktywizowanych ponad poziom finansowany z budżetu państwa będzie stanowiła 4% wydatków na te zasiłki ogółem (na poziomie z 2013 r.)

Osoby, które skorzystają z zasiłków socjalnych należą do grupy beneficjentów, która obecnie korzysta z pomocy w formie zasiłków stałych i okresowych. Dlatego skutki finansowe projektowanych zmian w zakresie zasiłku socjalnego i socjalnego dodatku motywacyjnego zostały obliczone na podstawie danych za 2013 r. dot.:

- liczby osób, które otrzymały zasiłki stałe, zasiłki okresowe, w tym z powodu bezrobocia,
- średniej liczby świadczeń przypadającej na jedną osobę w ciągu roku,
- rozkładu liczby osób w poszczególnych grupach dochodowych,
- udziału osób samotnie gospodarujących w liczbie rodzin objętych pomocą.

W 2013 r. 162.223 osobom samotnie gospodarującym przyznano zasiłki stałe oraz 46.812 osobom przebywającym w rodzinie. Wykorzystując udziały osób w poszczególnych grupach dochodowych obliczono różnicę pomiędzy wydatkami na zasiłki stałe wg obowiązujących zasad a wydatkami na zasiłki socjalne. W przypadku osób samotnie gospodarujących największy udział, 47%, stanowiły osoby bez dochodu, najmniej osób wykazywało dochód w przedziale 500-542 zł, w przypadku osób przebywających w rodzinie najwięcej osób wykazuje dochód w przedziale 100-400 zł, osoby te stanowią 76%, najmniej zaś w skrajnych przedziałach.

Utrzymując w pierwszym roku obowiązywania regulacji minimalny dochód socjalny na poziomie dotychczasowego kryterium dochodowego, wprowadzenie zasiłku socjalnego w miejsce zasiłku stałego spowoduje wzrost kosztów jedynie w przypadku osób, które nie wykazują dochodu lub ich dochód mieści się w przedziałach 0-50 zł i 500-542 zł. Z uwagi na to, że zasiłek socjalny ma pełnić rolę wyrównywania posiadanego dochodu do poziomu minimalnego dochodu socjalnego, zakłada się rezygnację z określenia maksymalnej kwoty zasiłku socjalnego (na poziomie niższym od kryterium dochodowego). Maksymalny zasiłek w przypadku osoby nie wykazującej dochodu obecnie może wynosić 529 zł, w nowej regulacji może wynieść 542 zł. Analogicznie oszacowano skutki w przypadku zasiłku socjalnego dla osób w rodzinie. Przyjęte założenia oparte zostały na obserwacji dynamiki liczby tych osób obliczanej dla danego roku w porównaniu z rokiem poprzednim. Skutki finansowe dla kolejnych lat obliczono z uwzględnieniem udziałów liczby osób w poszczególnych grupach dochodowych oraz zakładanej corocznej weryfikacji minimalnego dochodu socjalnego.

W wyniku wdrażania form pomocy o charakterze aktywizującym można spodziewać się od 2017 r. pierwszych efektów w postaci spadku o 3% liczby osób pobierających zasiłki socjalne kierowane do osób, które potencjalnie mogą powrócić na rynek pracy. Założenie to oparte zostało w większym stopniu na subiektywnej ocenie niż twardych danych. W latach 2004-2013 obserwowano bowiem zarówno spadki, jak i wzrosty liczby osób pobierających zasiłki okresowe, w tym także z powodu bezrobocia. Efekty aktywizacji beneficjentów są trudne do oszacowania, ponieważ istnieje wiele czynników, które będą miały wpływ na wzrost lub spadek liczby osób korzystających z tej formy pomocy. Przykładami takich czynników są: skala bezrobocia, liczba dostępnych ofert pracy na rynku, stopień współpracy z urzędami pracy lub innymi podmiotami pośredniczącymi w szukaniu miejsc pracy, stopień rozwoju instytucji mających na celu integrację, takich jak centra integracji społecznej, kluby integracji socjalnej. Podobne podejście zastosowano w przypadku założenia dotyczącego stopnia korzystania z socjalnego dodatku motywacyjnego. Założono, że z dodatku skorzysta 20% osób, które obecnie pobierają zasiłek okresowy z powodu bezrobocia. Nowe zasady przyznawania zasiłków socjalnych, w pierwszych latach obowiązywania proponowanych rozwiązań, spowodują zwiększenie nakładów finansowych na pomoc społeczną. Niemniej jednak wprowadzenie odpowiednich narzędzi mobilizujących powinno doprowadzić do uruchomienia mechanizmu jak najszybszego zaprzestania korzystania ze świadczeń pieniężnych. W perspektywie pięcioletniej największy wzrost wydatków przypadnie na pierwsze lata. Piąty rok obowiązywania regulacji powinien przynieść pierwsze efekty działań aktywizujących i profilaktycznych.

Skutki finansowe osiągnięcia założonego w ustawie wskaźnika zatrudnienia pracowników socjalnych odpowiednio 1 pracownik socjalny w przeliczeniu na etaty na 2 tys. mieszkańców lub 1 pracownik socjalny w przeliczeniu na etaty na 50 rodzin objętych pomocą społeczną rozłożone będą na kolejne lata 2015-2017. Uwzględniono koszt utworzenia brakującej liczby etatów – 1200, zakładając przyrost liczby pracowników socjalnych o 400 osób rocznie. Przy założeniu średniego wynagrodzenia pracownika socjalnego na poziomie 2800 zł brutto, na wynagrodzenia dla pracowników socjalnych należy zabezpieczyć środki na lata 2015-2017 w wysokości 40,3 mln zł. Dodatkowo zakładając, że 85% pracowników socjalnych będzie pracować w rejonach opiekuńczych finansowanie dodatków dla pracowników socjalnych w wysokości 250 zł miesięcznie wyniosłoby 3,6 mln zł, z czego z budżetu państwa 3 mln zł.

Zmiana struktury organizacyjnej przyniesie oszczędności dla budżetu jst. Poziom tych oszczędności będzie zależał od struktury zatrudnienia w urzędzie gminy. W 2013 r. na 2500 tys. osób zatrudnionych w większych ośrodkach 20%, (5 tys. osób) stanowią pracownicy prowadzący postępowanie administracyjne. Większość tych pracowników zostanie przeniesiona do struktur gminy w celu wsparcia dla prowadzenia postępowania administracyjnego w zakresie przyznawania świadczeń pomocy społecznej.

Źródło danych: MPiPS-03 Sprawozdanie z udzielonych świadczeń pomocy społecznej, MPiPS-05 Sprawozdanie o placówkach zapewniających całodobową opiekę i wsparcie, zbiory centralne - dane jednostkowe SI POMOST (PAR - Platforma Analityczno-Raportowa), ustawa budżetowa 2012 i 2013.

9. Koszty i korzyści społeczne

Grupa społeczna	Liczebność grupy	Korzyści (finansowe)	Koszty (finansowe)
Małe i średnie przedsiębiorstwa	x	x	x
Pozostałe przedsiębiorstwa	Podmioty niepubliczne świadczące usługi	x	x
Obywatele	1. Beneficjenci - 2 mln 2. Osoby zainteresowane świadczeniem usług socjalnych - liczba trudna do oszacowania	Dostosowanie wysokości świadczeń do realnych potrzeb (osób starszych i niepełnosprawnych oraz osób wymagających działań aktywizujących)	x
Inne grupy (np. rolnicy, górnicy, itp.)	x	x	x

Koszty i korzyści pozafinansowe:

1. Poprawa efektywności działań wszystkich instytucji i podmiotów działających w obszarze pomocy społecznej,
2. Zmiana roli i znaczenia pracy socjalnej jako podstawowej metody pracy z osobą/rodziną znajdującą się w trudnej sytuacji życiowej,
3. Zwiększenie bezpieczeństwa socjalnego obywateli,
4. Zmiana społecznego odbioru systemu pomocy społecznej,
5. Wzrost aktywności osób świadczących usługi sąsiedzkie, beneficjentów pomocy społecznej,
6. Zmniejszenie liczby osób wykluczonych społecznie,
7. Bardziej racjonalne wykorzystywanie dostępnych środków finansowych i lepsze adresowanie pomocy.

10. Inne dane podkreślające wagę projektu (dane ekonomiczne, np. udział sektora w PKB, wpływ na rynek pracy, CPI itp.)

Rozwój podmiotów konkurujących w obszarze usług interwencyjnych, rozwój i poszerzenie oferty usług wpłynie korzystnie na wzrost popytu na pracowników wykwalifikowanych w tym zakresie. Wzrost liczby podmiotów oferujących usługi interwencyjne wpłynie korzystnie na jakość usług.

11. Czy projekt redukuje obciążenia regulacyjne? W jakim obszarze?

- TAK** **NIE**
 zmniejszenie liczby dokumentów
 zmniejszenie liczby procedur
 skrócenie czasu
 inne (jakie?)

Kalkulacja/komentarz:

1. Skrócenie procedury przyznawania świadczeń rzeczowych.
2. Skrócenie procedury weryfikacji minimalnego dochodu socjalnego.

12. Czy projekt wprowadza dodatkowe obciążenia regulacyjne w stosunku do stanu obecnego?

- TAK** **NIE**
 zwiększenie liczby dokumentów
 zwiększenie liczby procedur
 wydłużenie czasu
 inne (jakie?)

Kalkulacja/komentarz:

13. Jeżeli projekt zwiększa obciążenia regulacyjne proszę wskazać, w jakim obszarze kompetencji ministerstwa zostaną w związku z tym zredukowane obciążenia (zasada "1 za 1")

14. Jak problem rozwiązano w innych krajach OECD/UE? (dobre praktyki)

Systemy pomocy społecznej różnią się w poszczególnych krajach, w Unii Europejskiej materia ta należy do prawa krajowego. Niektóre kraje podjęły w ostatnim czasie reformy systemu zabezpieczenia społecznego, w tym pomocy społecznej. Np. Wielka Brytania rozpoczęła reformę, która ma na celu uproszczenie skomplikowanego systemu zasiłków oraz wprowadzenie zachęt do podejmowania pracy. W zakresie minimalnego dochodu socjalnego: w państwach członkowskich UE dochód socjalny (gwarantowany) jest różnie uregulowany prawnie, często regulują go przepisy dot. pomocy społecznej, czyli ostatniej sieci zabezpieczenia społecznego. Z tego względu dochód ten jest traktowany jako pomoc tymczasowa, udzielana w celu wyjścia z trudnej sytuacji, bywa też powiązany z wymogiem wykazania się własną aktywnością. System dochodu gwarantowanego uzupełniają zasiłki dla szczególnych kategorii osób, zwłaszcza starszych i niepełnosprawnych (zob. Minimum Income Schemes Across EU Member States, Synthesis Report, EU Network of National Independent Experts on Social Inclusion, European Commission, 2009 oraz European Commission Staff Working Document SWD(2013) 39). Własne dochody osoby/rodziny brane są pod uwagę przy ustalaniu wysokości pomocy. W niektórych krajach, jak Austria, Finlandia, Wielka Brytania, uwzględnia się także majątek (ruchomości i nieruchomości) (zob. MISSOC comparative tables: 1 July 2012). W zakresie wykonywania zawodu pracownika socjalnego: w krajach Europy Zachodniej istnieją specjalności w obrębie tego zawodu, które dostosowują świadczenie pracy socjalnej do istniejących wyzwań, zarówno w zakresie grup społecznych, jak i specyficznych problemów, typu niepełnosprawność, bezrobocie strukturalne, problemy w integracji migrantów. Pracownicy socjalni pracują w różnego typu instytucjach, również poza systemem pomocy społecznej (szpitale, więzienia, szkoły).

15. Harmonogram (daty opracowania założeń projektu, zakończenia konsultacji i przekazania dokumentu do KSRM). Czy istnieją uwarunkowania decydujące o terminie wdrożenia projektu? Jeśli tak, jakie?

Konsultacje społeczne i uzgodnienia międzyresortowe: wrzesień 2013 r.
Komitet Rady Ministrów : marzec 2014 r.

16. Kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu i jakie mierniki zostaną zastosowane? (ocena ex-post)

Ewaluacja nastąpi w oparciu o analizę oceny zasobów pomocy społecznej na poziomie krajowym, analizę sprawozdań z udzielonych świadczeń pomocy społecznej (MPiPS-03) oraz informacje z wydziałów polityki społecznej urzędów wojewódzkich, po raz pierwszy po upływie dwóch lat od wejścia w życie nowych rozwiązań. Miernik obrazujący stopień usamodzielnienia osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej, ich aktywizację.

17. Kontakt merytoryczny: imię, nazwisko, departament, telefon, email (podpis)

Zuzanna Grabusińska, Departament Pomocy i Integracji Społecznej, 22 66 11 189, zuzanna.grabusinska@mpips.gov.pl
Dorota Gierej, Departament Pomocy i Integracji Społecznej, 22 66 11 160, dorota.gierej@mpips.gov.pl

18. Minister/Sekretarz/Podsekretarz stanu odpowiedzialny za projekt (podpis)

Elżbieta Seredyn, Podsekretarz Stanu w MPiPS

Tablica 1. Struktura wydatków na świadczenia z pomocy społecznej

Wyszczególnienie		2010	2011	2012	2013
WYDATKI OGÓŁEM		4 250 014 042	4 403 823 161	4 019 119 875	4 614 178 470
w tym z budżetu państwa	w zł	1 923 213 748	1 821 071 232	2 090 930 505	2 561 114 065
	w %	45%	41%	52%	56%
w tym:					
Zadania zlecone - ogółem		72 776 528	71 997 422	83 728 381	107 277 625
w tym:					
realizowane przez gminę		64 997 492	70 193 006	81 802 966	105 881 798
realizowane przez powiat		7 779 036	1 804 416	1 925 415	1 395 827
Zadania własne - ogółem		4 177 237 514	4 331 825 739	3 935 391 494	4 506 900 845
w tym:					
realizowane przez gminę		3 507 596 908	3 649 919 147	3 925 619 524	4 496 720 806
w tym dotowane z budżetu państwa		1 850 437 220	1 749 073 810	2 007 202 124	2 453 836 440
realizowane przez powiat		669 640 606	681 906 592	9 771 970	10 180 039

Tablica 2. Struktura liczby beneficjentów objętych pomocą społeczną wg form pomocy

Formy pomocy	2010		2011		2012		2013	
Rzeczywista liczba osób	2 085 495	100,0%	2 017 690	100,0%	1 926 328	100,0%	1 987 589	100,0%
Zasiłki celowe	992 324	47,6%	947 200	46,9%	944 245	49,0%	963 209	48,5%
Posiłek	865 334	41,5%	845 368	41,9%	831 805	43,2%	856 311	43,1%
Zasiłki okresowe	464 400	22,3%	455 605	22,6%	479 937	24,9%	535 751	27,0%
Zasiłki stałe	189 113	9,1%	192 643	9,5%	197 767	10,3%	207 034	10,4%
Usługi opiekuńcze	89 298	4,3%	87 212	4,3%	85 545	4,4%	86 967	4,4%
Ubranie	10 170	0,5%	6 123	0,3%	6 889	0,4%	6 290	0,3%
Usamodzielnienie	24 000	1,2%	24 500	1,2%		0,0%	2 600	0,1%
Schronienie	14 151	0,7%	14 521	0,7%	15 648	0,8%	16 422	0,8%
Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi	10 138	0,5%	10 577	0,5%	11 150	0,6%	11 609	0,6%
Integracja cudzoziemców	2 081	0,1%	452	0,0%	410	0,0%	284	0,01%

Tablica 3. Koszt zasiłków stałych i okresowych

Wyszczególnienie		2010	2011	2012	2013
Zasiłki stałe	Liczba osób	189 113	192 643	197 767	207 034
	Liczba świadczeń	1 866 180	1 897 877	1 933 985	2 039 514
	Koszt świadczeń w zł	648 296 172	663 213 113	711 454 182	862 875 930
Zasiłki okresowe	Liczba osób	464 400	455 606	479 937	535 751
	Liczba świadczeń	2 439 078	2 463 582	2 569 318	3 012 867
	Koszt świadczeń w zł	636 858 352	643 474 670	727 349 990	1 007 046 458
OGÓŁEM KOSZT ŚWIADCZEŃ		1 285 154 524	1 306 687 783	1 438 804 172	1 869 922 388

Tablica 4. Finansowanie domów pomocy społecznej

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013
Rozdział 85202 Domy pomocy społecznej w mln zł (dotacja budżetu państwa)	1 009,0	976,1	965,6	930,0
Liczba osób przebywających w domach pomocy społecznej na starych zasadach	45 272	42 011	39 135	36 429
Odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej w mln zł	526,7	680,1	810,8	896,6
Liczba osób	32 750	37 464	40 642	43 464